

VI. IN MEMORIAM

Grzegorz Leopold Seidler (1913–2004)

28 grudnia 2004 r. odszedł Grzegorz Leopold Seidler. Był Mistrzem dla swoich uczniów, autorytetem dla współpracowników, wspaniałym wykładowcą i cenionym nauczycielem dla wielu pokoleń prawników polskich. Doskonały organizator i administrator, człowiek wielkiej pasji, wybitny uczony, przez dwie kadencje członek Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej do spraw Kadr Naukowych, poseł na Sejm w latach 1985–1989, członek Trybunału Stanu (1989–1992), doktor *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Akademii Ekonomicznej w Krakowie oraz Lock Haven University, Honorowy Profesor Faculté Européenne des sciences du Foncie w Strasburgu, członek American Society for Eighteenth-Century Studies. Otrzymał wiele wysokich odznaczeń państwowych, m.in.: Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Polonia Restituta, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi.

Grzegorz Leopold Seidler urodził się 18 września 1913 r. w Stanisławowie, galicyjskim mieście na pograniczu wielu kultur, którego duch tolerancji przeniknął osobę Profesora¹. W latach 1930–1935 studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia rozbudziły w nim zainteresowanie problematyką filozoficzno-prawną². Uczestnictwo w seminariach prowadzonych przez profesora Jerzego Landego pozwoliło G.L. Seidlerowi na szczegółowe zapoznanie się z doktryną psychologizmu Leona Petrażyckiego. W późniejszych czasach Profesor Seidler wielokrotnie podkreślał swój intelektualny rodowód, zwłaszcza przy okazji ukazywania roli prawa w kształtowaniu świadomości społecznej. Do 1939 r. pracował w Biurze Prac Parlamentarnych Sejmu RP. Rozprawę doktorską poświęconą ideom filozoficzno-społecznym stanowiącym fundament polskich konstytucji obronił na UJ w 1938 r. W czasie kampanii wrześniowej walczył w szeregach 13. Dywizji Artylerii Konnej. Okres zawieruchy wojennej był dla G.L. Seidlera czasem pracy w charakterze księgowego w podwarszawskich majątkach ziemskich oraz współpracy z polskim podziemiem.

Od 1945 r. rozpoczął Profesor Seidler działalność naukowo-dydaktyczną. Podjął pracę w charakterze adiunkta w Akademii Handlowej (obecnie Akademia Ekonomiczna) w Krakowie oraz na Wydziale Prawa UJ, gdzie habilitował się w 1948 r. Najwyższą pozycję w nauce, tytuł profesora zwyczajnego, otrzymał w 1957 r.

Od listopada 1950 r. datuje się nowy, lubelski, rozdział w życiu Grzegorza Leopolda Seidlera. Był jednym z założycieli Wydziału Prawa UMCS w Lublinie, kierownikiem Katedry Teorii Państwa i Prawa, przez 46 lat redaktorem naczelnym „Annales Universitatis Mariae

¹ Galicyjskie miasto, miejsce przenikania i krzyżowania się wpływów polskich, austriackich, ruskich, żydowskich i ormiańskich – Stanisławów – w czasie rozbiorów leżało w granicach Cesarstwa Austro-Węgierskiego, następnie znalazło się w granicach odrodzonego państwa polskiego. Po II wojnie światowej przemianowane zostało na Iwanofrankowsk i włączone do ZSRR. Obecnie leży na terytorium Ukrainy.

² Stryj ojca, Gustaw Seidler, był profesorem prawa Uniwersytetu Wiedeńskiego, specjalizującym się w filozofii prawa.

Curie-Skłodowska³. Pełniąc przez 10 lat (1959–1969) funkcję rektora Uniwersytetu, Profesor Seidler dał się poznać jako doskonały administrator. Z Jego inicjatywy powstały miasteczko uniwersyteckie oraz ogród botaniczny, odremontowano zabytkowy Dworek Kościuszków. Ogółowi poczynań G.L. Seidlera, mających na celu rozwój uczelni, przyświecała myśl, iż uniwersytet tworzą „mury i ludzie”.

W latach 1969–1971 Grzegorz Leopold Seidler piastował stanowisko dyrektora Instytutu Kultury Polskiej w Londynie. Dziełki jego staraniom otwarto w Royal Academy of Art w Londynie wystawę ukazującą rolę Polski w kształtowaniu kultury światowej – *1000 Years of Art in Poland*.

Po powrocie do kraju poświęcił się działalności naukowej. Szereg publikacji G.L. Seidlera na trwałe weszło do kanonu lektur, stanowiących *conditio sine qua non* pełnego wykształcenia prawniczego. Jego zainteresowania naukowe kształtowały się dwutorowo. W pierwszym okresie dominowały studia nad dziejami ustrojowo-prawnymi (*Technika prac parlamentarnych*, współautor S. Reyman, Warszawa 1938; *Władza ustawodawcza i wykonawcza w polskich konstrukcjach ustrojowych 1917–1947*, Kraków 1948, wznowienie Lublin 2000). Jednak stosunkowo najwięcej miejsca zajęły prace badawcze z zakresu doktryn politycznych i prawnych. Problematyka ta stanowiła główny nurt twórczości naukowej Profesora, który historię filozofii prawa uczynił tematem swoich wykładów na UJ już w 1948 r. G.L. Seidler żywił głębokie przekonanie, że świat idei jest podstawą i jednocześnie funkcją poziomu kultury politycznej społeczeństwa, która w znaczący sposób rzutuje na całokształt stosunków społecznych. Owocem tych prac badawczych stały się trzy dzieła: *Historia myśli politycznej starożytności*, *Historia myśli politycznej średniowiecza*, *Historia myśli politycznej czasów nowożytnych*. W 1974 r., po ponownym opracowaniu, tomy te ujęto w ramy jednej publikacji zatytułowanej *Przedmarksowska myśl polityczna*. W 1945 r. rozpoczął G.L. Seidler pracę nad znakomitym dziełem, które dojrzałą postać uzyskało w końcu lat pięćdziesiątych ubiegłego stulecia – *Doktryny prawne imperializmu*. Praca zasługująca na uznanie przez fakt, iż wiele lat stanowiła w zasadzie jedyne źródło wiedzy o funkcjonalizmie, normatywizmie czy solidaryzmie. Inną publikacją książkową, stanowiącą przez dziesiątki lat znakomity podręcznik dla studentów prawa, administracji i politologii, był wielokrotnie wznowiany *Wstęp do teorii państwa i prawa*, pierwotnie napisany wspólnie z Henrykiem Groszykiem i Janem Malarczykiem. W 1971 r. do księgarń trafiła kolejna praca: *W nurcie Oświecenia*, poświęcona problematyce racjonalizmu oraz nowoczesnej wizji państwa opartego na idealnej wolności.

Profesora interesowały zagadnienia metodologiczne filozofii prawa, a także problem kulturowego wymiaru prawa, akceptacji władzy, istoty i funkcji biurokracji. W latach osiemdziesiątych propagował zagadnienia filozoficzno-prawne, przyczyniając się do wzmocnienia tendencji do odrodzenia tej dyscypliny naukowej. W czasach, kiedy decyzją władz państwowych wyłączono z programu nauczania akademickiego filozofię prawa, Grzegorz Leopold Seidler wydał dwie znamienite prace: *Z zagadnień filozofii prawa* oraz *Two Essays on Political Theory*.

Wszystkich publikacji Grzegorza Leopolda Seidlera, nie sposób bliżej zaprezentować, wiele z nich doczekało się wznowień, tłumaczeń (bibliografia zawiera 217 pozycji). Profesor wiele prac zamieścił na łamach prasy zagranicznej. Uczestniczył w kongresach międzynarodowych organizowanych w Europie i Ameryce. Był profesorem wizytującym na Uniwersytecie w Kilonii, Fellow Clare Hall, Cambridge University.

³ Wydawnictwo ciągle „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*” powstało w listopadzie 1946 r. z inicjatywy pierwszego rektora UMCS prof. Henryka Raabego. Początkowo wydawnictwo miało sześć sekcji. W 1954 r. w związku z powstaniem Wydziału Prawa utworzono sekcję G – Prawo, której redaktorem został G. L. Seidler. J. Strawińska: *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, „*Życie Szkoły Wyższej*” nr 7–8 / 1946, s. 130–131.

Prezentując sylwetkę Grzegorza Leopolda Seidlera, nie sposób pominąć jego działalność dydaktyczną. Profesor prowadził wykłady w sposób interaktywny, zachwycając słuchaczy erudycją i niekonwencjonalnym humorem. Barwny wywód, wzbogacany anegdotami, w interesujący dla audytorium sposób przybliżał trudną i zawiłą problematykę teoretyczno-prawną. Na prelekcje Profesora przychodził nie tylko komplet studentów danego roku, ale również studenci innych kierunków oraz innych uczelni. Ci, którzy spotkali na swej drodze G.L. Seidlera pozostali pod silnym wpływem Jego osobowości. Do grona uczniów i kontynuatorów należą m.in. prof. Jan Malarczyk – wybitny znawca renesansu, prof. Roman Szporluk – specjalista z dziedziny historii Rosji, zatrudniony na Uniwersytecie Harvarda, prof. Henryk Groszyk – autorytet z zakresu teorii państwa i prawa, a także prof. Lech Dubel, prof. Leszek Leszczyński, prof. Antoni Pieniążek, prof. Roman Tokarczyk, dr Ryszard Mitaszko, dr Maria Smołka, dr Krzysztof Winkler, dr Magdalena Holzer.

Grzegorz Leopold Seidler, do końca sprawny intelektualnie, pracował jako emerytowany profesor (na emeryturę przeszedł w 1983 r.) w Zakładzie Historii Doktryn Polityczno-Prawnych, który utworzony został z Jego inicjatywy w 1965 r.

Profesor Seidler już za życia stał się legendą. Jego dorobek naukowy stanowi punkt odniesienia i inspirację dla nowych poszukiwań w sferze ideologii politycznej i prawnej. „Mury i ludzie” mieć Go będą w żywej i wdzięcznej pamięci. Wypada zatem powtórzyć za Horacym: *Non omnis moriar.*

LECH DUBEL, MAŁGORZATA ŁUSZCZYŃSKA (Lublin)

